

OMGEVINGSANALYSE COVID-19 Analyseperiode 12:00 uur d.d. **16 april 2020** – 12:00 uur d.d. **16 april 2020****(SZW)** | Met input van VWS, RIVM, J&V, BZ, FIN, BZK, IenW, OCW, SZW, EZK, LNV en DEF**10.2e****NB: de ringen staan onderaan****Samenvatting**

- Op de voorpagina's van de kranten aandacht voor diverse onderwerpen. De situatie in het onderwijs en hoe de scholen dadelijk weer open gaan (met de heropening in Denemarken als voorbeeld), steun voor de culturele sector (goed, maar niet genoeg) en de anderhalve metermaatregel die gaat knellen.
- Rondom de persconferentie van gisteren is vooral de boodschap zichtbaar dat het nog te vroeg is voor een gesprek over versoepeling van maatregelen. Een citaat van Rutte dat veel wordt overgenomen, illustreert dat: 'Het loket gaat zeker niet in één keer open'.
- De discussie over het wel of niet dragen van mondkapjes is terug, aangewakkerd doordat België en Duitsland inwoners oproepen deze te gaan dragen.
- Onderzoeksbureau Motivaction stelt dat een groeiend aantal jongvolwassenen genoeg krijgt van de strenge coronamaatregelen van de overheid. Ruim 1 op de 5 jongvolwassenen houdt zich niet aan de 1,5-meter.
- Veel aandacht voor CBS- en UWV-cijfers; de gevolgen voor de arbeidsmarkt worden 'in één klap duidelijk' schrijven veel media. De kritiek rond de noodmaatregelen groeit ook: de NOW-regeling functioneert niet voor alle bedrijven goed en zorgt soms juist voor het ontslag van werknemers.
- Aandacht voor toenemende zorgen van de OV-sector en vakbonden over hoe de dienstregeling in de anderhalve metersamenleving weer veilig opgestart kan worden en alleen met extra geld rendabel kan zijn.
- Er klinkt kritiek op het steunpakket aan de culturele sector: een mooi gebaar, maar nog niet voldoende.
- De Onderwijsraad adviseert het kabinet om, wanneer de scholen ook na de meivakantie dicht blijven, de zomervakantie in te korten om zo de achterstanden in te lopen.

Karakterisering berichtgeving

- Aandacht voor de consequenties van een anderhalve-metermaatschappij voor verschillende sectoren. De teneur is vooral dat door deze maatregel het verdienvermogen sterk vermindert, doordat bijvoorbeeld minder mensen tegelijk kunnen reizen. Men vraagt zich af hoe de maatregelen worden georganiseerd en wat dit op lange termijn betekent.
-

SISOS (Slachtoffers - Identiteiten – Schade - Oorzaken - Scenario's)*Schade*

- Afgelopen week zijn er in Nederland 66 bedrijven failliet gegaan. Volgens cijfers van Faillissementen.com zijn dat er tien minder dan een week eerder. Er is nog geen sprake van een vloedgolf aan faillissementen.
- Een op de drie boekhandels in Nederland dreigt failliet te gaan als gevolg van de overheidsmaatregelen tegen het coronavirus.
- Volgens het CBS is het aantal passagiers dat in de tweede helft van maart via Schiphol reisde met 83% afgenomen ten opzichte van een jaar eerder.

Scenario's

- Uit een studie van vooraanstaande Harvard-onderzoekers blijkt dat de kans groot is dat we nog jaren moeten leven in de anderhalve-metersamenleving. Mogelijk tot in 2025 moeten we rekening houden met corona-uitbraken, concluderen de wetenschappers op basis van verschillende scenario's.
- De Onderwijsraad geeft in een advies aan minister Slob aan dat als scholen ook na de meivakantie dicht blijven, het nieuwe schooljaar eerder moet beginnen om de opgelopen leerachterstanden in te halen. Ook moeten gemeenten en scholen beter letten op kinderen voor wie het thuis niet veilig is.

Informatiebehoefte

Zorg

- Voor de vierde dag op rij liggen er minder patiënten op de IC's. Hierdoor kunnen vanaf komend weekend geleidelijk aan niet-coronapatiënten op de IC's behandeld worden. Brabantse ziekenhuizen verwachten 20% van het reguliere bezoek af te kunnen handelen.
- Ernst Kuipers (LNAZ) spreekt van een 'vrij stabiele daling' en hoopt dat het aantal mensen op de IC's sneller kan dalen. Over zes tot acht weken komt Nederland dan uit op een 'normale' bezetting.
- Het plan van het LCPS, waarin woensdag bekend zou worden gemaakt hoe de reguliere zorg weer kon worden hervat, loopt vertraging op. Regio's zouden in deze nieuwe fase nog te veel vragen hebben.
- Apple deelt mobiele data van Apple Kaarten op een website om de reisbewegingen van mensen tijdens de coronacrisis inzichtelijk te maken.
- NOS zegt in bezit te zijn van een e-mail waaruit blijkt dat de overheid erin is geslaagd om de levering veilig te stellen van materialen voor 2,7 miljoen coronatests. Het zou in elk geval neerkomen op bijna 14.000 tests per dag. De e-mail zou afkomstig zijn van de Landelijke Coördinatiestructuur Testcapaciteit en gericht zijn aan laboratoria.
- Van de Nederlandse verpleeghuisbewoners zijn er nu ruim 5.300 besmet met het coronavirus. Het zou gaan om 1 op de 23 bewoners. Dit blijkt uit de laatste update van twee elektronische patiëntendossiersystemen die verpleeghuizen gebruiken, 'Ysis' en 'Ons'.
- Nederlandse patiënten met corona worden nauwelijks meer overgeplaatst naar de IC's in Duitsland.

Arbeidsmarkt

- Het aantal mensen met een WW-uitkering is in maart 42 procent gestegen ten opzichte van de maand ervoor, meldt het UWV. Vooral in de horeca kregen veel mensen een nieuwe WW-uitkering, maar ook bij uitzendbedrijven en in de cultuursector vielen klappen. Vooral mensen jonger dan 25 jaar namen vorige maand hun toevlucht tot de WW. Rob Witjes (UWV) verwacht dat het aantal WW-uitkeringen in april nog verder op zal lopen. Wat er daarna gaat gebeuren is onduidelijk, zegt hij.
- De cijfers van het UWV lijken nog maar het topje van de ijsberg. Gemeenten zagen het aantal bijstandsaanvragen de afgelopen twee weken verdrievoudigen, zegt de VNG. Bovendien schat de VNG dat een kwart (250.000 -300.000) van de één miljoen zelfstandigen een beroep deed op de Tozo-regeling.
- Het aantal mensen met betaald werk is de afgelopen maand ongewoon snel gedaald, blijkt uit cijfers van het CBS. In maart zakte de arbeidsparticipatie naar 69,1 procent, de sterkste afname in zes jaar. Het werkloosheidspercentage blijft gelijk op 2,9 procent. Dat heeft volgens het CBS een statistische oorzaak.
- Een groot deel van de zzp'ers lijkt financieel gezond genoeg om de coronacrisis te overleven. 40% heeft een buffer waarmee ze het een jaar of langer uit kunnen houden, aldus onderzoek van TNO en het CBS. Voor 20% van de zzp'ers dreigt wel grote problemen: zij hebben een buffer voor slechts hooguit drie maanden.
- Uit de wekelijkse coronapoll van VNO-NCW West blijkt dat de meeste ondernemers tevreden zijn over de NOW-regeling. Daarmee kunnen zij hun bedrijf voorlopig overeind houden.
- Het aantal ondernemers dat in aanmerking komt voor een corona-compensatie van 4000 euro is bijna verdubbeld naar maximaal ruim 700 duizend ondernemers, aldus een data-analyse van Company.info. Die verdubbeling komt omdat maandag de TOGS is uitgebreid. Het is niet gezegd dat al die 700 duizend bedrijven aanspraak zullen maken op de TOGS, zo meldt BNR.
- Het UWV ontving tot gisteren 90.935 NOW-aanvragen en beantwoordde 13.786 vragen.
- 84% van de banen kan op anderhalve meter van anderen worden ingevuld, zo heeft de Rabobank becijferd. 38% van de banen kan vanuit huis worden gedaan, de rest kan met wat aanpassingen op de werkvloer. Voor 10% van de banen is nog geen oplossing. Het gaat hier bijvoorbeeld om banen in de horeca en bij kappers.
- CNV Zorg en Welzijn schrijft in een brief aan de Kamer dat hen te veel signalen bereiken over onveilige situaties op de werkvloer: werknemers die ondanks klachten toch moeten komen werken.

Economie en bedrijfsleven

- Bij ondernemers is er vooral de wens naar duidelijkheid. Hoe lang gaat de lockdown duren? Het onbekende is volgens ondernemingsorganisaties een groot probleem.

Veiligheid

- Honderden oud-agenten hebben zich gemeld bij de Nationale Politie om bij te springen waar nodig tijdens de coronacrisis. Dat meldde politievakbond ACP gisteren.

Defensie

- In de serie 'Nederland strijdt tegen Corona' volgt tv-zender Discovery personeel van de verschillende defensieonderdelen. De eerste aflevering zal te zien zijn op zondag 26 april om 20:30 uur bij Discovery.

Waarneembaar gedrag (schadebeperking)

Zorg

- Verschillende zorgorganisaties hebben testlocaties ingericht om personeel te testen, zo meldt Nieuwsuur.

Arbeidsmarkt

- Een deel van de ondernemers die niet in aanmerking komt voor steun sjoemelt met de boekhouding om alsnog financiële compensatie te krijgen. Dat blijkt uit navraag van BNR bij fiscalisten en boekhouders. Vooral bij de NOW-regeling zoeken ondernemers naar manieren om de regels te omzeilen. Toch is niet altijd duidelijk of iemand ten onrechte compensatie ontvangt, aldus een fiscalist.
- Nederlandse vissers krijgen bijna 35 miljoen euro uit het Europese Visserijfonds om de gevolgen van de coronacrisis op te vangen. Ook de organisaties die vis invriezen en in pakhuizen opslaan, krijgen financiële steun uit het fonds. Peter van Dalen (Europarlementariër CU) denkt dat de vissers hiermee vooruit kunnen.
- Booking.com gaat steun aanvragen bij de Nederlandse overheid. De grootste reissite ter wereld krijgt zulke zware klappen dat zij die steun nodig heeft om de banen van de medewerkers te beschermen.
- De gemeente Amstelveen gaat ondernemers een steuntje in de rug geven. Amstelveense bedrijven die meer dan twee werknemers hebben en voor de crisis financieel gezond waren, kunnen binnenkort een lening aanvragen van maximaal 50.000 euro in afwachting van hun financiële steun van de Rijksoverheid.
- Zorgverzekeraars kijken hoe ze de klanten kunnen helpen die door de coronacrisis moeite krijgen met het betalen van hun premie. Het gaat vooral om zzp'ers, mensen met flexibele contracten en studenten.
- Nederlanders die zonder werk of studie zitten, melden zich in groten getale om de lokale groente- en fruitteelers te helpen.

Nederlanders in het buitenland

- Verschillende nieuwsbronnen publiceren de bijgewerkte cijfers over de repatriëring van gestrande Nederlanders. Bij het meldpunt BBB zijn 25.000 aanmeldingen binnengekomen. Er zijn al zeker 14.000 Nederlanders gerepatriëerd en nog bijna 10.000 Nederlanders in het buitenland willen terug naar huis. Het grootste deel van de teruggekeerde mensen is zelf thuisgekomen. Nederlandse repatriëringsvluchten brachten tot nu toe 4.700 mensen thuis.
- Burgemeester Marcouch van Arnhem roept Nederland en Marokko in een open brief in het AD op over hun conflicten heen te stappen en samen te werken aan de repatriëring van gestrande Nederlanders. Volgens Marcouch moeten mensenrechten en humaniteit de leidraad zijn en mogen burgers nooit het slachtoffer worden van een diplomatieke strijd tussen twee landen en zeker niet in crisistijd. Marcouch zegt te weten dat BZ druk uitoefent op Marokko.
- Een in Egypte gestrande vrouw, die eerder een opname van een gesprek met het 24/7-contactcenter op sociale media plaatste, heeft nu een Facebook-groep aangemaakt voor in Egypte gestrande Nederlanders. Daarin plaatst ze onder meer een screenprint van een bericht van een BZ-collega en kondigt aan de media in te schakelen. De groep bestaat op dit moment uit 64 leden.

Defensie

- De militaire herdenking op de Grebbeberg en de herdenking op het Nationaal Ereveld in Loenen op 4 mei zijn dit jaar alleen via internet of op televisie te volgen.
- De NAVO-ministers van Defensie hebben tijdens een speciale vergadering over de coronacrisis besloten dat de lidstaten van de NAVO elkaar nauwer zullen bijstaan in de coronacrisis. Volgens NAVO-hoofd Jens Stoltenberg is de paraatheid van de NAVO-troepen wereldwijd niet aangetast.

Kinderopvang

- Meer kinderen gaan naar de kinderopvang. De rek bij de ouders lijkt eruit, aldus Trouw.
- Zowel de kinderopvang als basisscholen blijven in de meivakantie noodopvang aanbieden voor kinderen van ouders met cruciale beroepen en kinderen uit kwetsbare gezinnen.

Openbaar vervoer

- NS komt vandaag met aanvullende maatregelen ter bescherming van medewerkers (sociale veiligheid).

Luchtvaart

- Schiphol neemt aanvullende financiële maatregelen vanwege de coronavirus: geen dividenduitkering, geen bonussen en geen loonsverhoging.

Nutsvoorzieningen

- Drinkwaterbedrijf Vitens meldt een stijging van het watergebruik tijdens de coronacrisis. In de media wordt daaraan toegevoegd dat voorlopig geen regen wordt verwacht en de eerste zorgen over droogte er al zijn.

Betekenisgeving

Reacties op steunmaatregelen overheid

- De anderhalve-metersamenleving is voor de meeste bedrijven in de horeca vanuit financieel oogpunt niet te doen, volgens Dirk Beljaarts van Koninklijke Horeca Nederland. Robér Willems van KHN legt bij Jinek uit dat de omzet daalt naar 20%, maar dat de kosten doorlopen. De sector roept het kabinet 'dringend op om per omgaande met aanvullende steunmaatregelen te komen'.
- Bestuursvoorzitter Van Breukelen van bouw- en techniekconcern TBI Holdings is positief over de steunmaatregelen, maar hoopt dat minister Koolmees bij de noodsteun voor de werkgelegenheid gaat kijken naar de omzetsdaling bij werkmaatschappijen in plaats van naar de daling op concernniveau. Daarnaast is ook op middellange termijn steun nodig, omdat de sector pas later reageert op de conjunctuur.
- FD meldt dat de financiën van Nederlandse gemeenten kraken onder de coronacrisis. Ze zijn overvallen door honderdduizenden zzp'ers die noodsteun aanvragen en hebben daarbovenop het aantal bijstandsaanvragen zien verdrievoudigen. Tegelijkertijd zien ze hun inkomsten uit toeristenbelasting en parkeergelden snel opdrogen. Het noodbudget van het Rijk zal snel verdampen, zegt Peter Heijkoop van de VNG. Hij voert 'constructieve gesprekken' met staatssecretaris Van Ark over aanvullende steun.
- Met alle noodmaatregelen groeit ook de kritiek. Uit werkgeverskringen komt het signaal dat de NOW-regeling niet voor alle bedrijven goed functioneert en soms juist zorgt voor het ontslag van werknemers. Ook nieuwe bedrijven en startups worden niet echt geholpen door de noodmaatregelen.
- Woonwinkels pleiten vanwege de coronacrisis nu al voor een verlenging van de NOW-regeling. Volgens brancheorganisatie InRetail dreigen onnodig banen verloren te gaan als de regeling in mei afloopt, omdat de omzetklap pas na die datum wordt verwacht.
- Boeren en tuinders zijn blij met de extra 650 miljoen euro die het kabinet heeft aangekondigd, maar het is nog niet genoeg, volgens LTO. De organisatie hoopt op extra support vanuit Brussel.

Zorg

- De vereniging van verloskundigen KNOV wil van minister De Jonge een toezegging dat er ook voor hen genoeg beschermingsmateriaal is.
- Oncoloog Thijs Merx (Radboud UMC) waarschuwt voor de gevolgen als patiënten niet naar de huisarts gaan met reguliere klachten. Zo is het aantal kankerdiagnoses de afgelopen weken met een derde gedaald.

- De Europese Veiligheidsfederatie waarschuwt voor 'cowboypraktijken' met de inkoop van mondkapjes en voor valse keuringscertificaten waarin de naam van erkende (keurings)instellingen worden misbruikt.
- Privacy First waarschuwt dat van miljoenen Nederlanders het medisch dossier bij de huisarts deze week toegankelijk wordt voor duizenden zorgverleners, zonder dat daarvoor toestemming is gegeven.
- Artsen en ethici roepen op om na te denken over een versoepeling van de bezoekregels aan ernstig zieke coronapatiënten. Het personeel ondervindt grote morele stress, doordat mensen alleen overlijden. Nu de druk op de IC's afneemt, wordt het volgens hun tijd voor 'een andere koers'.
- Nu er onder zorgmedewerkers meer getest wordt, blijkt dat er in enkele verzorgingshuizen in Brabant bijna 30% van het personeel vanwege een besmetting naar huis is gestuurd, zo melden de drie Brabantse veiligheidsregio's. Naast dat er een personeelstekort dreigt, is er onrust ontstaan onder het personeel door het grote aantal zieken en het blijvende tekort aan beschermingsmiddelen.
- Het aantal meldingen over kindermishandeling en andere crisissituatie is de afgelopen weken ongeveer gelijk gebleven. Zowel de Raad voor de Kinderbescherming als Jeugdzorg Nederland ziet geen toename in het aantal meldingen. Hulpverleners zijn wel bezorgd over de situatie, zeker naarmate de coronacrisis langer voortduurt en mensen massaal thuiszitten.

Internationaal

- In een interview met Trouw zegt onderzoeker Ger Steenbergen dat het 'Nederlandse beleid [inzake de internationale gezondheidssituatie] vooral wordt bepaald door de onenigheid tussen VWS en BZ'. Hij schreef twee jaar geleden in opdracht van VWS een kritisch advies over hoe Nederland zich het beste kan wapenen tegen pandemieën. Volgens Steenbergen ziet BZ gezondheid niet als internationaal thema. Bij de presentatie van zijn advies zouden 'hoge ambtenaren van BZ' hebben laten weten daar niets voor te voelen.
- Volgens Trouw is het kabinet eerder gewaarschuwd in een IOB-evaluatie van de ebola-uitbraak. Ook daaruit zou blijken dat BZ weinig op heeft met internationale gezondheid als thema.
- Een uit Nieuw-Zeeland gerepatrieerde Nederlandse vrouw is positief over de consulaire ondersteuning. Volgens de vrouw waren 'best wat gestrande reizigers boos en agressief', maar had zij die ergernis niet. 'Het is veel geregeld voor BuZa', aldus de vrouw.

Onderwijs

- Uit onderzoek van EenVandaag blijkt dat ouders diep verdeeld zijn over de vraag of de school na de meivakantie weer open moet. De helft wil de school graag weer open, 37% wil dat niet.

Cultuur

- Voorzitter Jan Zoet van Kunsten '92 zegt dat de sector met de steunmaatregel van 300 miljoen de dreigende klappen in de komende maanden kan voorkomen. Hij geeft ook aan dat we er met deze maatregel nog niet zijn en dringt vooral aan op extra steun voor de 160.000 zzp'ers in de sector. Hij vindt het van cruciaal belang dat ook gemeenten vergelijkbare maatregelen treffen voor podia.
- Een meerderheid van de deelnemers aan de stelling van de dag in de Telegraaf vindt dat er geen extra geld moet worden vrijgemaakt om de cultuursector uit de nood te helpen. Enkele argumenten: cultuur is nu geen prioriteit, heel Nederland moet inleveren; kunst en cultuur dus ook. Anderen vinden dat naar veel culturele clubs amper vraag is en dat er überhaupt selectiever moet worden omgegaan met subsidies.

Economie en bedrijfsleven

- In reactie op IMF-voorspellingen reageren economische commentatoren dat een lockdown erg slecht is voor de economie. Tegelijk plaatsen zij kanttekeningen, omdat zoveel nog onzeker is. Ook wordt geschreven over de druk die dergelijke voorspellingen leggen op de overheid om maatregelen te versoepelen.
- Een kwart van de bedrijven tot tien werknemers heeft nu al financiële problemen door de coronamaatregelen, aldus een KvK-peiling. 40% verwacht volgende maand de vaste lasten niet te kunnen betalen. 80% ziet de toekomst somber in.
- Bijna alle bedrijfssectoren in Nederland worden zwaar getroffen door de coronamaatregelen, blijkt uit een Rabobank-analyse. De omzetsdaling in de sierteelt en detailhandel is het grootst met een daling tot 80%.

Luchtvaart

- De Consumentenbond en de ANWB zeggen de afgelopen weken 450 klachten over de vliegouchers te hebben gekregen. Beide organisaties vinden dat de overheid zich garant moet stellen.
- Ondernemersvereniging Evofenedex vindt de tijdelijke regeling van minister Van Nieuwenhuizen voor extra vrachtluchten in Nederland goed, maar roept op te kijken of luchtvrachttarieven verlaagd kunnen worden.

Openbaar vervoer

- De OV-sector en vakbonden maken zich zorgen over hoe het moet in het OV als de dienstregeling in de anderhalve-metersamenleving weer op grote schaal wordt opgestart. De sector wil geld van de overheid, omdat er minder passagiers vervoerd kunnen worden als afstand moet worden gehouden.

Defensie

- Lennart Hofman waarschuwt dat het gevoel van saamhorigheid onder Nederlanders tijdens de coronacrisis een keerzijde heeft. Dit gevoel zou namelijk ten koste gaan van mondiale solidariteit. Oorlogsretoriek in relatie tot de pandemie maakt dit erger. Een echte oplossing vereist internationale samenwerking.
- Wendela de Vries beweert dat de Nederlandse wapenindustrie een voorkeursbehandeling probeert te verkrijgen door zich neer te zetten als vitale sector. Daarnaast zou er 'geen sprake van alle hens aan dek' bij Defensie, want er zouden middelen achtergehouden worden omwille van militaire inzetbaarheid. De les zou volgens de Vries moeten zijn 'dat overheidsbudgetten voor veiligheid beter kunnen worden besteed aan gezondheidszorg en een duurzame economie', opdat 'we toekomstige rampen [kunnen] voorkomen'.

Wie is getroffen? (1 ^e ring)	Wie is betrokken? (2 ^e ring)	Wie voelt zich betrokken? (3 ^e ring)
• Nederlanders besmet en/of geïsoleerd in gebieden getroffen door COVID-19 • Ouderen in verpleeghuizen • Zorgpersoneel 'in de frontlinie' • Nederlanders in buitenland die door coronamaatregelen niet naar Nederland terug kunnen • Slachtoffers van huiselijk geweld • Ondernemers en bedrijven in financiële problemen door coronamaatregelen.	• Familie, vrienden, omwonenden van getroffen Nederlanders in Nederland of het buitenland • Werknemers en klanten van getroffen bedrijven • Zorginstellingen en personeel.	• Algemeen publiek • Politici.